

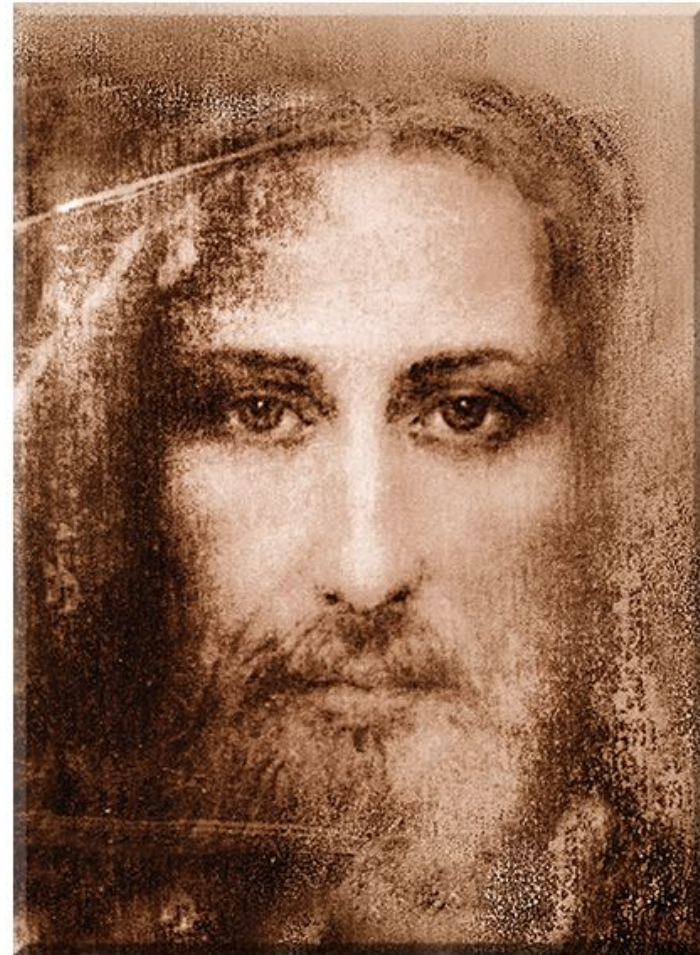
Nowy Testament

O Panie, uczyn' z nas narzędzia Twojego pokoju,
Abyśmy siali miłość tam, gdzie panuje nienawiść;
Wybaczenie tam, gdzie panuje krzywda;
Jedność tam, gdzie panuje zwątpienie;
Nadzieję tam, gdzie panuje rozpacz;
Światło tam, gdzie panuje mrok;
Radość tam, gdzie panuje smutek.

Spraw abyśmy mogli,
Nie tyle szukać pociechy, co pociechę dawać;
Nie tyle szukać zrozumienia, co rozumieć;
Nie tyle szukać miłości, co kochać;

Albowiem dając, otrzymujemy;
Wybacząc, zyskujemy przebaczenie,
A umierając, rodzimy się do wiecznego Życia.

Przez Chrystusa Pana naszego.

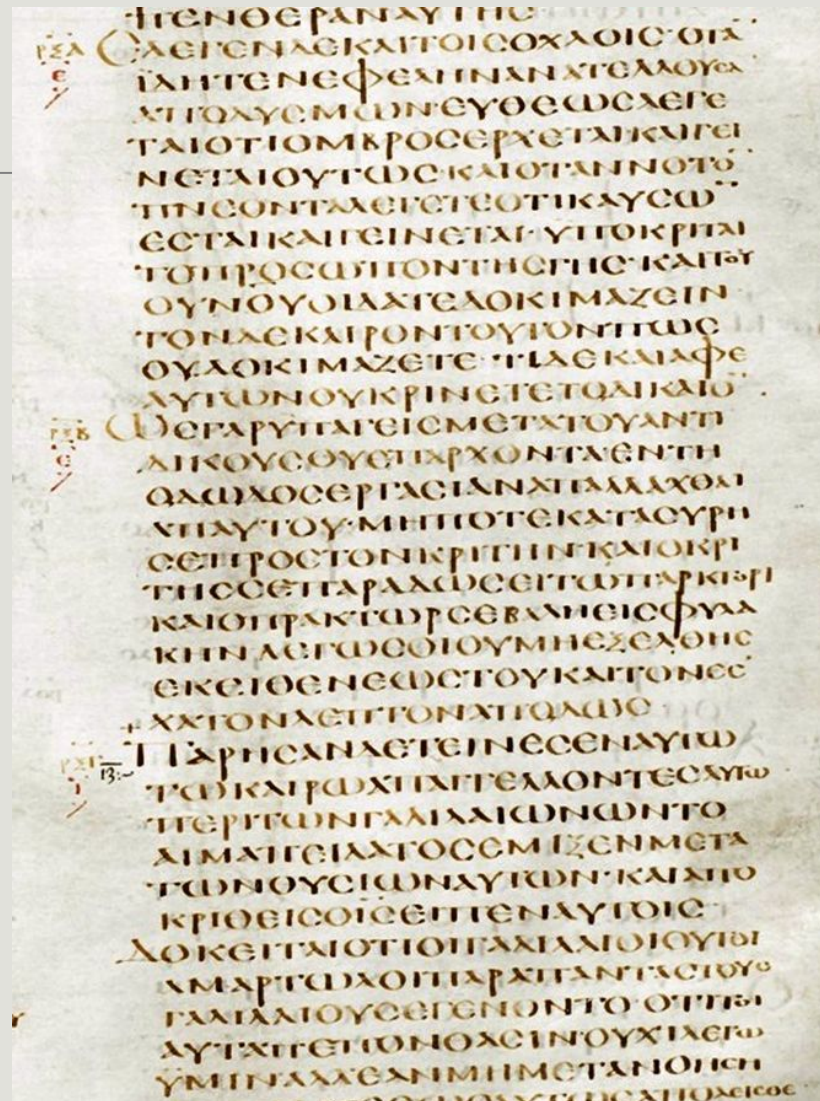
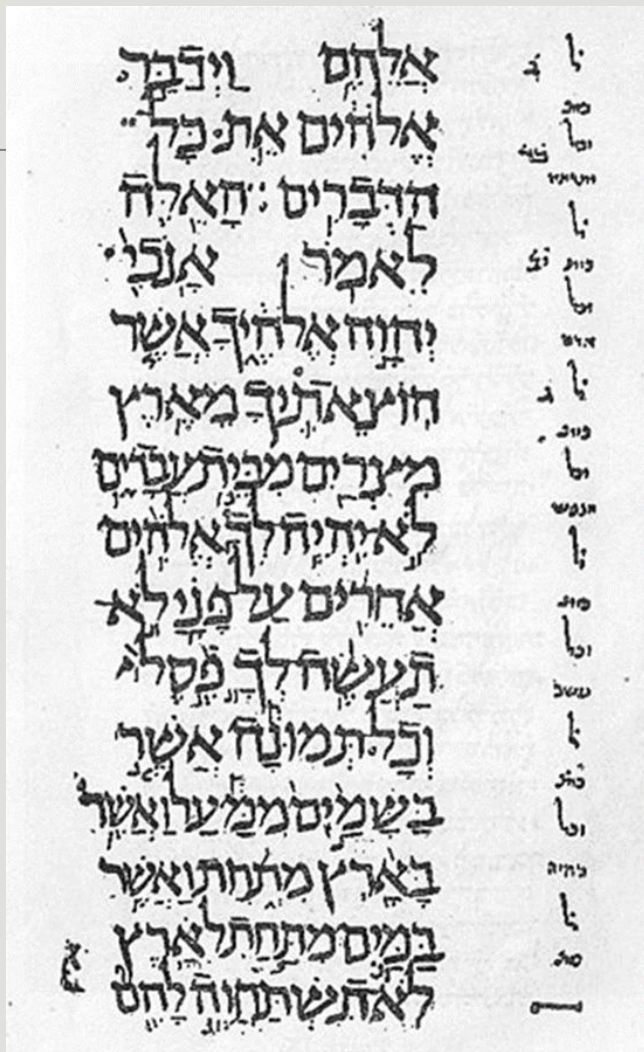

Kanon Pisma Świętego

- Zbiór ksiąg uznanych za autentyczne i natchnione
- To te księgi, które zostały napisane pod natchnieniem Ducha Świętego

Fragment Księgi Wyjścia i Ewangelii Św. Jana

Księgi Starego Testamentu (46):

Historyczne:

Pięcioksiąg, Joz, Sdz, 1-2 Sm, 1-2 Krl., 1-2 Krn, Ezd, Nh, Rt, Tb, Jd, Est, 1-2 Mch

Dydaktyczne:

Hiob, Ps, Koh, Prz, Pnp, Mdr, Syr

Prorockie:

Izajasz, Jeremiasz, Ez, Daniel, Oz, Jl, Am, Ab, Jonasz, Mi, Na, Ha, So, Ag, Za, Ml

Księgi Nowego Testamentu (27):

Historyczne:

4 Ewangelie i
Dzieje
Apostolskie

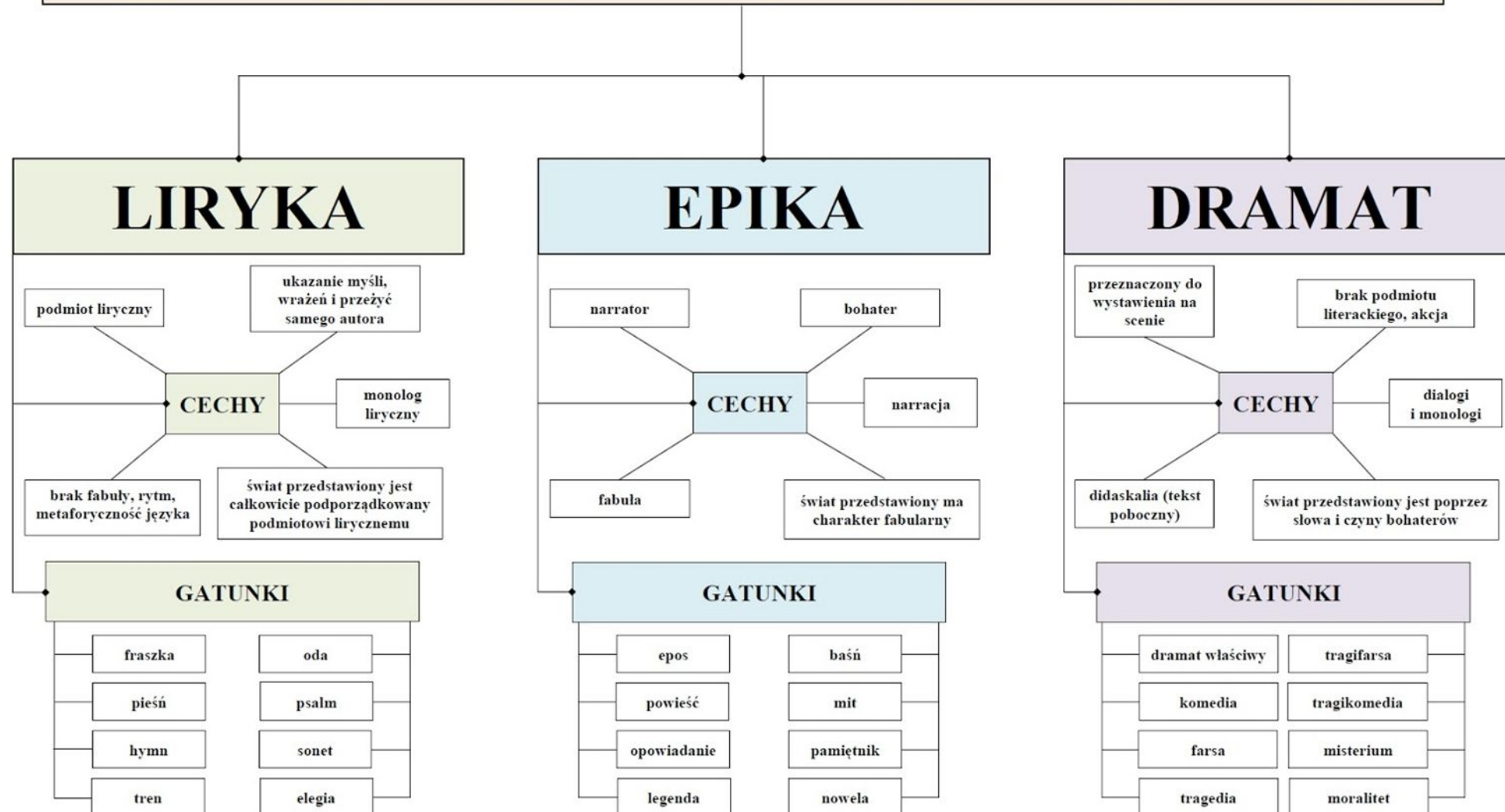
Dydaktyczne:

Listy św. Pawła,
Jakuba, Piotra,
Jana

Prorockie:

Apokalipsa św.
Jana

RODZAJE LITERACKIE

DLACZEGO OPISY STWORZENIA ŚWIATA NIE NALEŻY INTERPRETOWAĆ HISTORYCZNIE A POETYCKO?

- **Struktura tekstu (stroficzność i paralelizmy):**

- 1. **Wtedy Bóg rzekł:** „Niechaj stanie się światłość...”
„I tak upłynął wieczór i poranek – dzień pierwszy”
- 2. **A potem Bóg rzekł:** „Niechaj powstanie sklepienie...”
„I tak upłynął wieczór i poranek – dzień drugi”
- 3. **A potem Bóg rzekł:** „Niechaj (...) stanie się powierzchnia sucha”
„A Bóg widział, że było to dobre. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień trzeci”

- 4. **A potem Bóg rzekł:** „Niechaj powstaną ciała niebieskie...”

A Bóg widział, że było to dobre. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień czwarty”

- 5. **A potem Bóg rzekł:** „Niechaj się zaroją wody od istot żywych...”

A Bóg widział, że było to dobre. I tak upłynął wieczór i poranek – dzień piąty”

- 6. **A wreszcie Bóg rzekł:** „Uczyńmy człowieka na Nasz obraz i podobieństwo...”

„Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz

Na obraz Boży go stworzył:

Stworzył mężczyznę i niewiastę

OPIS STWORZENIA JEST HYMNEM

- Jest to forma liryczna o patetycznym nastroju, której tematyka dotyczy rzeczy najwyższej wagi: np. treści patriotycznych czy religijnych. Hymn to jednocześnie utwór związany z muzyką, a więc posiadający cechy charakterystyczne dla **pieśni**
- stroficzność,
- powtórzenia,
- paralelizmy – powtarzające się podobieństwo kompozycyjne)

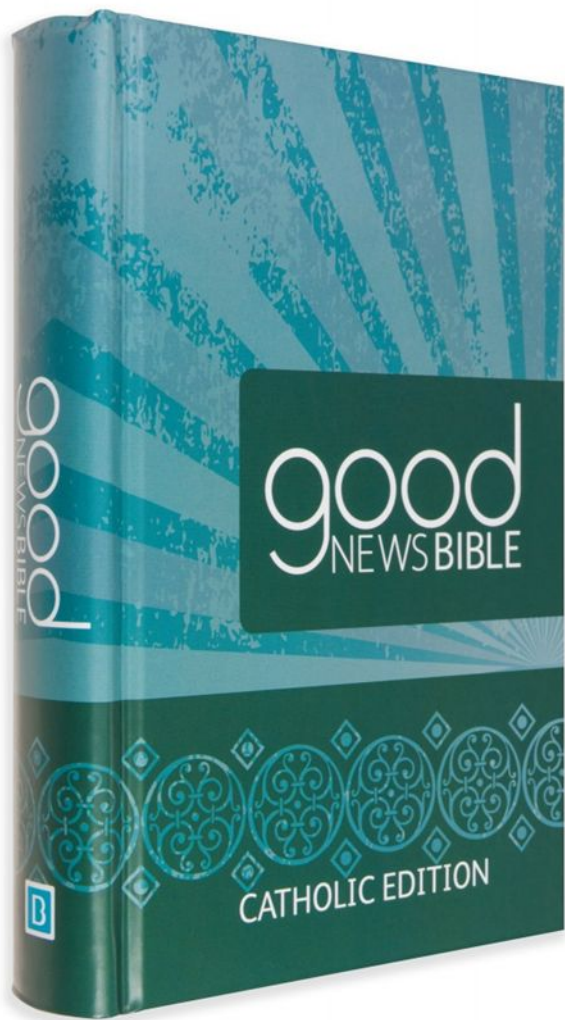

Powtórka z Księgi Rodzaju (Stary Testament)

HEBRAJSKA POEZJA RÓŻNIŁA SIĘ OD GRECKIEJ I RZYMSKIEJ

- W „Hymnie o stworzeniu” zastosowano typowe dla poezji hebrajskiej środki stylistyczne (szczególnie paralelizmy i metafory).
- W starożytnej poezji hebrajskiej nie stosowano natomiast rymów.

בְּרִיד שָׁמָּה דִּמְרָא עֲלִמָּא, בְּרִיד
כְּתִיד וְאַתִּיד. יְהֵא רְעוּתְךָ עִם עֲמִיד
יִשְׂרָאֵל לְעֵלָם, וּפְרִקֵּן יְמִינְךָ אֲחִיד
לְעֲמִיד בְּבֵית מִקְדָּשְׁךָ וּלְאַמְטוּיִי לָנָא
מְטוֹב נְהוּרִיד וּלְקַבֵּל צְלוּתָנָא
בְּרַחֲמִין.

Biblia – (grec. Biblion) dosł. zwoje książek.

- A) Greckie słowo **byblos** oznaczało papirus i stąd nazwa nadana miastu prawdopodobnie przez greckich handlarzy, którzy ściągali do Byblos po ten surowiec.
- B) Od nazwy **miasta Byblos**, który był największym w starożytności dostawcą papirusu, wzięła się nazwa byblos –papirus. (Podobnie było z adidasami)

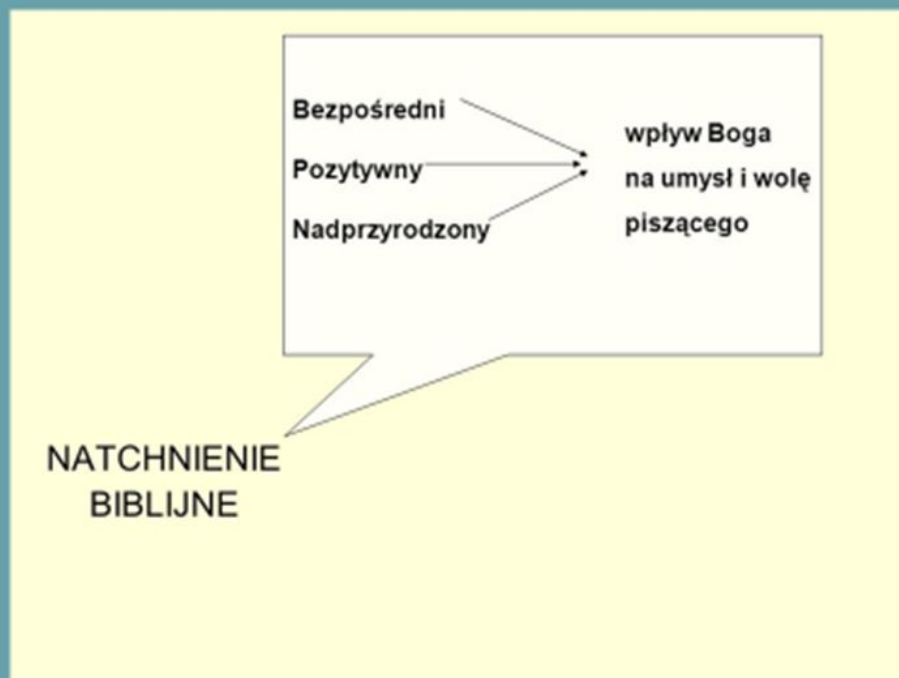
Ewangelia – (grec. Evangelion) Dobra Nowina (Good News)

Nowy Testament – (łac. testamentum) Nowe Przymierze. W Starym Testamencie Bóg zawierał Stare Przymierze z Adamem, Noe, Abrahamem, Mojżeszem. Wszystkie te Przymierze Boga z człowiekiem człowiek złamał. W końcu przyszedł Chrystus i zawarł Nowe Przymierze (Nowy Testament), za który oddał życie na krzyżu.

Objawienie
= depozyt wiary

Pismo Święte

Tradycja święta

BIBLIA JEST
NAPISANA:

PRZEZ
CZŁOWIEKA

POD
NATCHNIENIEM
BOGA

BIBLIA NIE ZOSTAŁA NAPISANA
POD DYKTANDO PANA BOGA,
ANI NIE ZOSTAŁA ZRZUCONA Z
NIEBA

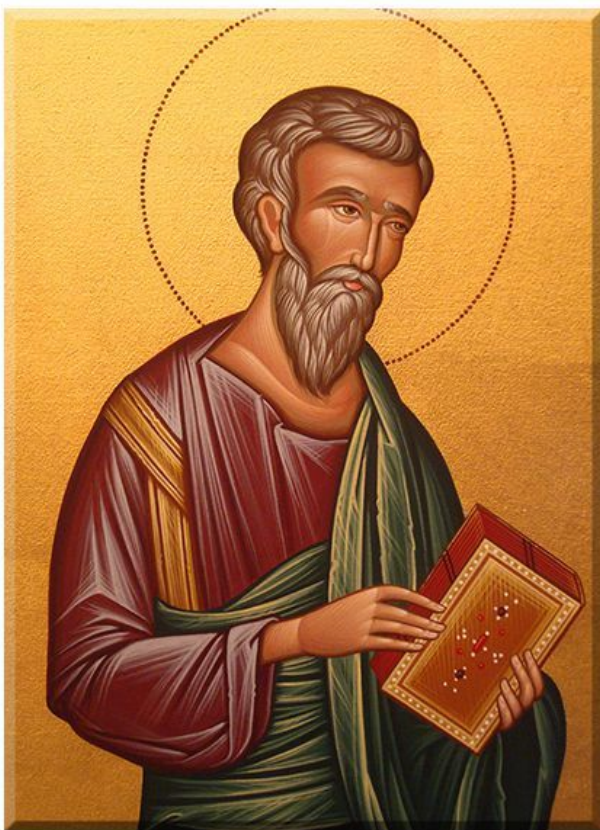
Natchnienie Biblijne:

nadprzyrodzony
wpływ Boga na
umysł i wolę
piszącego

- Greckie słowo teopneustos, tłumaczone jako natchnienie, dosłownie oznacza natchnione przez Boga. Bóg tchnął prawdę do umysłu ludzi. Natchnienie zatem jest to proces, w wyniku którego Bóg przekazuje swoje wieczne prawdy.
- Prawdy te wyrażane były ludzkim językiem z jego wszystkimi ograniczeniami i niedoskonałościami, a jednak pozostawały Bożym Świadectwem.
- Bóg natchnął nie słowa, lecz ludzi. Jego wybrańcy posługując się własnym słownictwem i stylem, przekazywali je dalej. A zatem pisarze biblijni przekazują boskie przykazania, myśli i idee, posługując się przy tym swoim własnym stylem językowym.

Ewangeliści popołniają błędy

- ❑ Św. Marek pochodzi z Judei, dlatego kiedy opisuje wędrówki Jezusa po Galilei popełnia błędy geograficzne. Np. myli nazwy miejscowości albo kierunki. (Może miał słabą orientację w terenie?)
- ❑ Św. Jan używa tylko 1000 słów greckich
- ❑ Św. Łukasz jest lekarzem, dlatego choroby z których uzdrawia Jezus określa profesjonalną medyczną terminologią (jak Hipokrates), np. „trąd pospolity ciężki”. Rybak Św. Jan i celnik św. Mateusz piszą o „jakiejś chorobie skóry”.
- ❑ Św. Łukasz w Dziejach Apostolskich opisując podróż misyjną św. Pawła zwraca uwagę na małe miejscowości uzdrowiskowe.
- ❑ Natomiast św. Mateusz, który jest poborcą podatkowym (celnikiem), więc wtrąca mało istotne dygresje, dotyczące stawek podatkowych. (Kogo to dziś obchodzi xD ?)

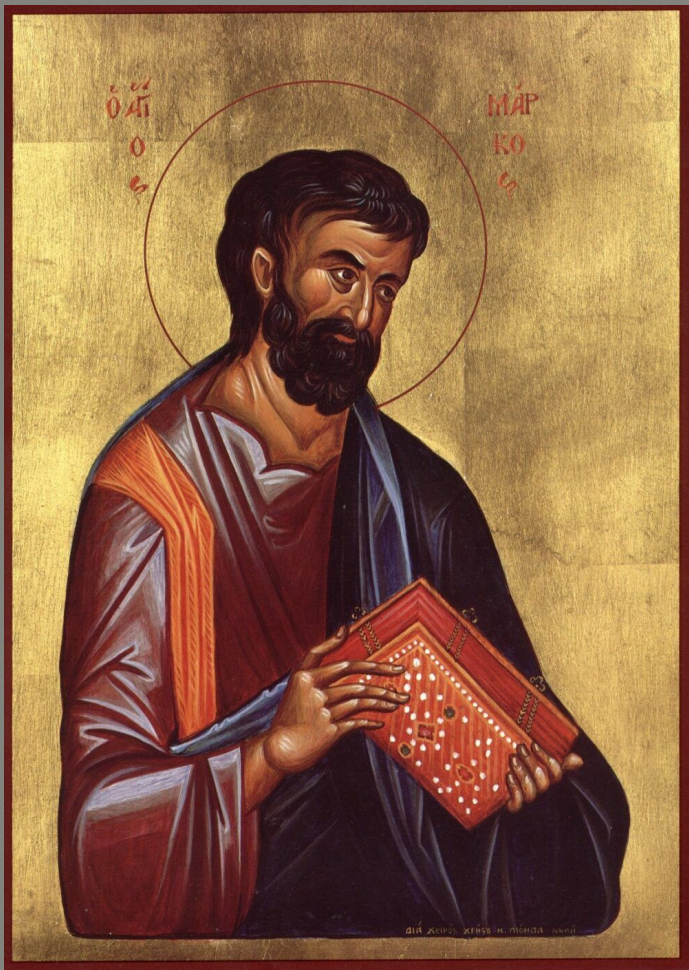
- Św. Łukasz, jest dobrze wykształconym lekarzem, więc pisze najpiękniejszą greczyzną, natomiast św. Jan, który jest rybakiem używa tylko ok. 1000 słów (poziom A2).
- Ewangelisci pisząc **w obcym sobie języku** –greckim, popełniają błędy gramatyczne. Np. tzw. arameizmy, kiedy dosłownie tłumaczą zwroty aramejskie na greckie. Źle odmieniają przez rodzaje i przypadki.
- Św. Marek popełnia latynizmy. (W Rzymie jest tłumaczem św. Piotra na łacinę, więc dobrze zna łacinę, ale nie grecki)

Relacja św. Piotra

- Według wielu źródeł św. Marek był tłumaczem św. Piotra w Rzymie
- Za silnym naleganiem chrześcijan, Marek spisuje nauczanie św. Piotra
- Niektórzy starożytni pisarze chrześcijańscy piszą, że Ewangelię św. Marka można nazwać Ewangelią św. Piotra.
- „Pamiętnik Piotra”
- **Św. Piotr –pierwszy papież**

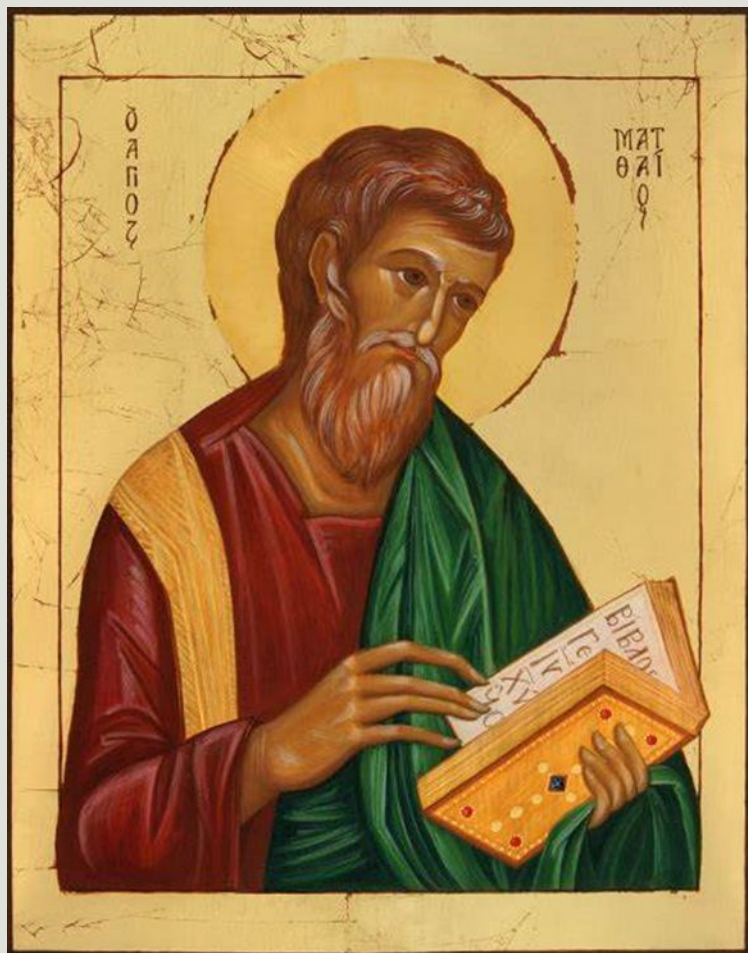
Św. Marek

- Najkrótsza i najstarsza Ewangelia nowotestamentowa
- Relacja św. Piotra spisana w Rzymie
- Św. Marek, jak reporter rozmawia z różnymi świadkami wydarzeń, dlatego opisane przez niego wydarzenia są z różnych perspektyw.
- Św. Jan i św. Mateusz pisali z własnej perspektywy, bo byli świadkami.
- Marek pisze do Rzymian, dlatego wyjaśnia wszystkie żydowskie zwyczaje czy terminy hebrajskie (inaczej niż Mateusz, który pisze Ewangelię dla Żydów)
- Marek pomija wszystko to, co może przedstawiać Żydów w złym świetle, ponieważ Żydzi byli pod rzymską okupacją, a Rzymianie byli do nich wrogo nastawieni. (inaczej niż Mateusz, który krytykuje Żydów)
- Nie powołuje się też zbyt często na Stary Testament (Mateusz non-stop odwołuje się do S.T.)
- Wiele latynizmów i kalek łacinskih.

Św. Mateusz

Apostoł (jak św. Jan)

Poborca podatkowy (celnik) w Kafarnaum)

Zdrajca, bo pobiera podatek dla okupanta, czyli Cesarstwo Rzymskie

Pisze Ewangelię dla Żydów, dlatego mocno podkreśla, że Jezus wypełnia proroctwa Starego Testamentu.

Nie tłumaczy natomiast zwyczajów żydowskich, bo adresaci Ewangelii je rozumieją

Mojżesz typem Jezusa

Jezus wypełnia prorocтва

600 lat wcześniej (Jeremiasz 33,14-15)

Potomek króla Dawida

"W owych dniach i w owym czasie sprawię, że prawdziwa latorośl wyrośnie Dawidowi. Będzie wykonywał prawo i sprawiedliwość na ziemi."

750 lat wcześniej (Izajasz 8,23-9,1)

Zamieszkały w Kafarnaum

"Jak w przeszłości (w ziemi Zebulona i Naftalego) sprowadził Pan hańbę na ziemię Zebulona i na ziemię Naftalego, tak w przyszłości okryje chwałą drogę morską, Zajordanie i okręg pogan. Lud, który chodzi w ciemności, ujrzy światło wielkie, nad mieszkańcami krainy mroków zabłyśnie światłość."

520 lat wcześniej (Zachariasz 9,9)

Wjazd do Jerozolimy na ośle

"Wesel się bardzo, córko syjońska! Wykrzykuj, córko jerozalemska! Oto twój król przychodzi do ciebie, sprawiedliwy on i zwycięski, łagodny i jedzie na osle, na osłędzie, żrebięciu osłicy podjarzemnej."

750 lat wcześniej (Izajasz 53, 12)

Zabity jako przestępca

"Dlatego dam mu dział wśród wielkich i z mocarzami będzie dzielił łupy, za to, że ofiarował na śmierć swoją duszę i do przestępców był zaliczony."

1000 lat wcześniej (Psalm 22,17-18)

Przebite rąk i nóg

"Osaczyła mnie gromada złoślików, przebodli ręce i nogi moje. Mogę policzyć wszystkie kości moje; oni przyglądają się, syca się moim widokiem."

1000 lat wcześniej (Psalm 69,22)

Napojenie żółcią i octem

"Dodali żółci do pokarmu mego, a w pragnieniu moim napili mnie octem."

520 lat wcześniej (Zachariasz 12,11)

Przebite boku

"Wtedy spojrzą na Mnie, na tego, którego przebodli, i będą go opłakiwać, jak opłakuje się jedynaka, i będą gorzko biadać nad nim, jak gorzko biadać nad pierworodnym."

722 lata wcześniej (Micheasz 5,1)

Urodzony w Betlejem

"Ale ty, Betlejemie Efrata, najmniejszy z okęgów judzkich, z ciebie mi wyjdzie ten, który będzie władcą Izraela."

1000 lat wcześniej (Psalm 78,1-2)

Nauczający w przypowieściach

"Słuchaj, ludu mój, nauki mojej, nakłońcie uszu na słowa ust moich! Do przypowieści otworzę usta moje, opowiem zagadkowe dzieła starodawne."

1000 lat wcześniej (Psalm 41,10)

Zdradzony przez przyjaciela

"Nawet przyjaciel mój, któremu zaufałem, który jadł mój chleb, podniósł piętę przeciwko mnie."

520 lat wcześniej (Zachariasz 11,13-13)

Sprzedany za 30 srebrników

"I odważyli mi jako zapłatę trzydzieści srebrników. Lecz Pan rzekł do mnie: Wrzuć je do skarbca, tę wysoką cenę, na jaką Mnie oszacowali!"

1000 lat wcześniej (Psalm 22,19)

Rozdzielenie szat i rzucanie losów o suknię

"Między siebie dzielą szaty moje, i o suknię moją los rzucają."

1000 lat wcześniej (Psalm 34,21)

Nie złamana żadna kość

"Strzeże wszystkich kości jego, żadna z nich się nie złamie."

780 lat wcześniej (Amos 8,9)

Zaćmienie się słońca po śmierci

"W owym dniu, mówi Wszechmogący Pan, sprawię, że słońce zajdzie w południe, i mrokiem okryje ziemię w biały dzień."

➤ Główna myśl Ewangelii wg św. Mateusza:

**JEZUS JEST OCZEKIWANYM MESJASZEM
ZAPOWIADANYM PRZEZ PROROKÓW STAREGO
TESTAMENTU**

- Mesjasz (hebr.)
- = Chrystus (grec.)
- = Namaszczony (pol.)

Czy św. Łukasz spisuje relację Maryi, tak jak św. Marek św. Piotra?

- Najlepsza greka (jest lekarzem. Jan czy Piotr są rybakami).
- Najwięcej miłosierdzia (syn marnotrawny)
- Nie jest świadkiem, ale pisze Ewangelią na podstawie św. Pawła oraz wielu innych bezpośrednich świadków z Antiochii.
- Św. Paweł też bezpośrednio nie był świadkiem Ewangelii
- Najwięcej o Maryi może dlatego, że może jednym ze świadków była Maryja (szczególnie Zwiastowanie i Boże Narodzenie). Najwięcej o dzieciństwie Jezusa.
- Nawet rodowód Jezusa jest od Maryi, która też pochodziła z rodu Dawida jak Józef. (Mesjasz musiał pochodzić z rodu Dawida wg proroctw Starego Testamentu)

Według legendy ikonę Matki Bożej
Częstochowskiej napisał św. Łukasz

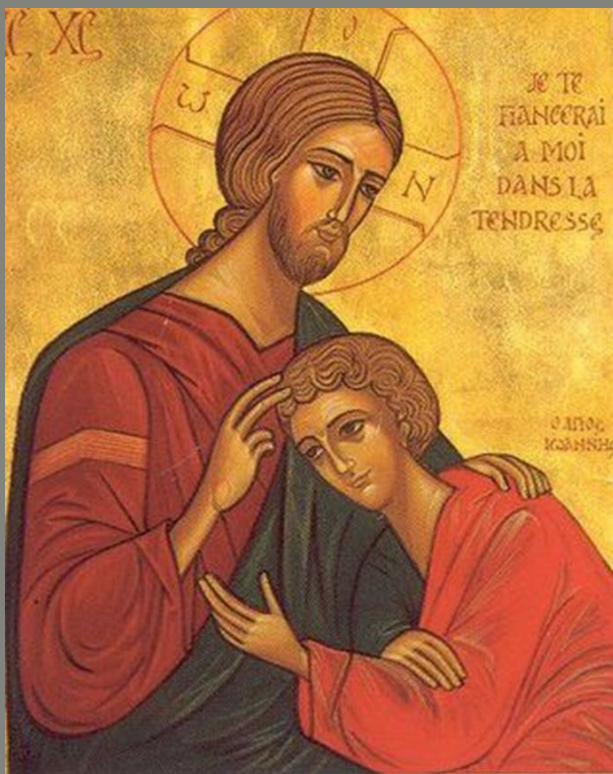

Ciekawostka:
Łukasz zwraca
uwagę
szczególnie w
Dziejach
Apostolskich na
uzdrowiska, bo
jest lekarzem

SPA- *Sanus per aquam*
zdrowie przez wodę

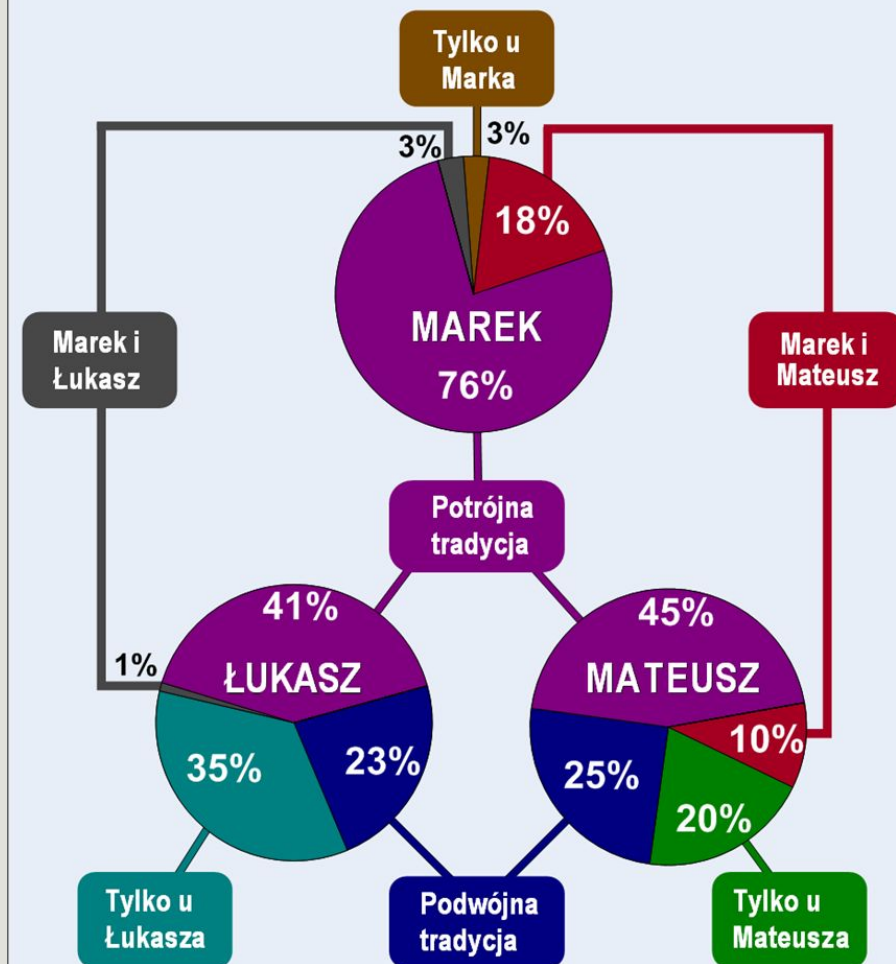

Św. Jan

- Najmłodszy Apostoł
- syn Zebedeusza i Salome, brat Jakuba Większego (Starszego) Apostoła
- Najpierw był uczniem św. Jana Chrzciciela
- Jego Ewangelia różni się od trzech pozostałych (Mt, Mk, Łk –tzw. synoptyczne)
- Autor trzech Listów św. Jana i Apokalipsy
- „umiłowany uczeń”
- Stał pod krzyżem z Maryją „Oto syn Twój, Oto Matka twoja”. Potem wzajemnie się sobą opiekowali.
- Jako jedyny Apostoł umarł naturalnie w wieku 102 lat w Efezie

Relacje pomiędzy Ewangeliami Synoptycznymi

Dzieło	Odstęp czasu między rokiem napisania a powstaniem najstarszych posiadanych przez nas kopii
<i>Dzieła Platona</i>	1300 lat odstępu
<i>Historia Herodota</i>	1350
<i>Roczniki Tacyta</i>	1000
<i>Wojna galijska Juliusza Cezara</i>	950
<i>Iliada Homera</i>	400
Nowy Testament (całość)	325
Ewangelie	125-225 (zależnie od części)

Dzieło	Liczba posiadanych kopii
<i>Dzieła Platona</i>	7
<i>Wojna galijska</i> Juliusza Cezara	10
<i>Roczniki</i> Tacyta	20
<i>Antygona i Król Edyp</i> Sofoklesa	100
<i>Iliada</i> Homera	643
Nowy Testament	5366

Mamy wiarygodniejsze kopie Nowego Testamentu niż Platona, Arystoteles, Homera, Sofoklesa, ale nawet Szekspira!

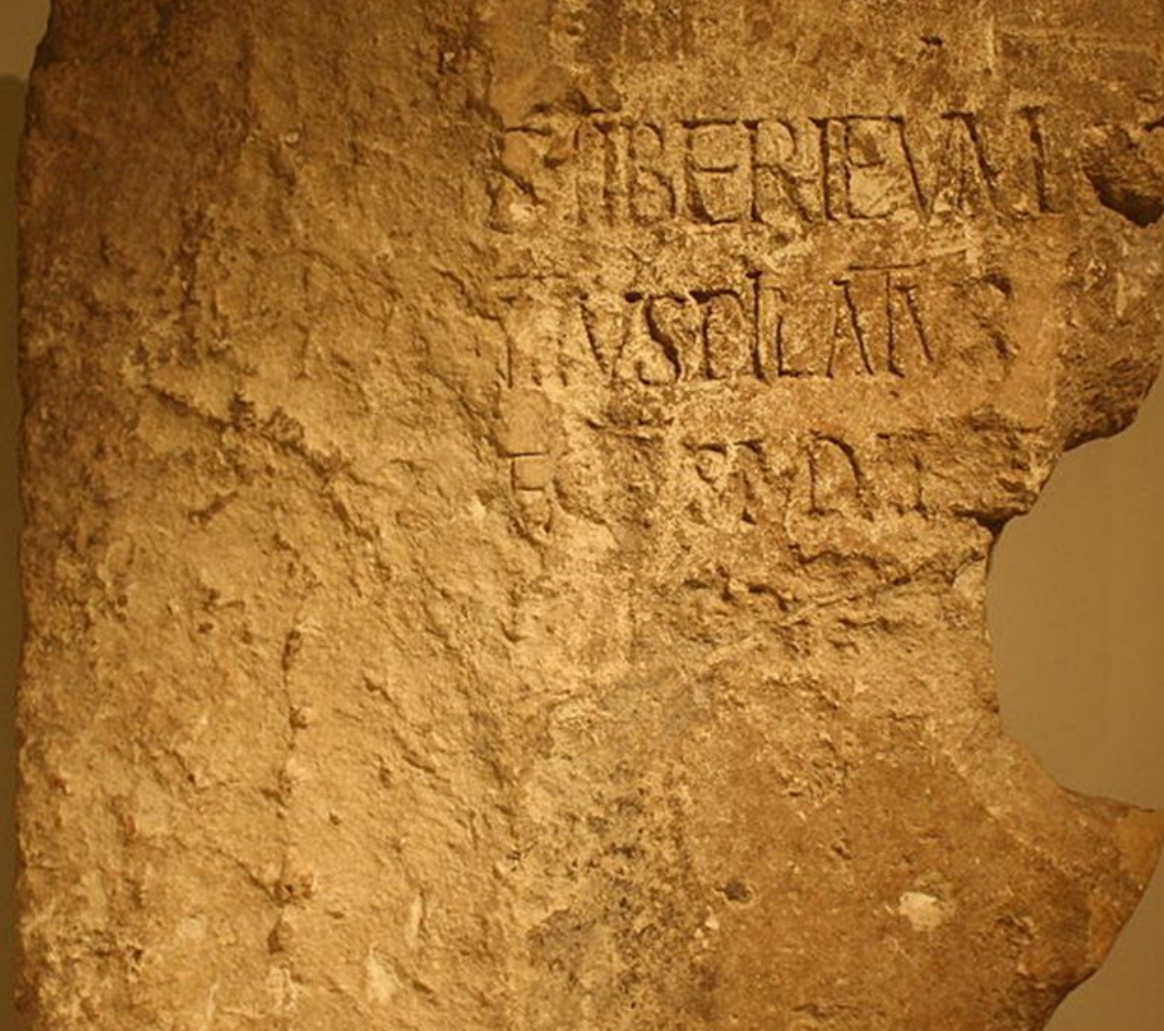
וסביבו נרמה לבסוף למאסרו, למ
החדשה, שהם המקור העיקרי ל
אותו והלך מדעת אל כורלו

התקופה הרומית הקדומה / התקופה הר
63 לפני הספירה עד 70 לספירה

כאנת אواخر أيام الهيكل الثاني فترة من
إثارة أسئلة حول الهوية وتألفت طوائف
المنتظر على هذه الخلفية. يمكننا فو
اليهودية ودعا إلى تنفيذ تعاليم التوراة
لله والاكتفاء بالقليل. مما أدى في نهاية

بدأ نشاط يسوع في الجليل وخاصة في
المنطقة وعلم في الكنيس وفي أماكن
الفصح في العام 30 ميلادية. قام بالحج
المؤججة في الهيكل وما حوله في نهاية
تروي أسفار العهد الجديد. وهي المصدر
يعرف ما سيحدث في المستقبل وقصص

العصر الروماني المبكر / العصر الهير
13 قبل الميلاد حتى 70 ميلادية

Kamień Piłata odkryty w 1964 roku

Archeologia biblijna